

«ЗБИРАННЯ» КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ

Нині, коли українська громадськість стоїть перед проблемою самопізнання, увага до культурологічних краєзнавчих матеріалів, «збирання» своєї розпорошеної по різних краях та часах творчої спадщини, є, безперечно, на часі.

Цьому чудово прислужиться нарис доцента Чернігівського педіо-ституту, кандидата історичних наук Тамари Павлівни Демченко «Розвиток культури на Чернігівщині (XIX — поч. XX ст.)». Він вийшов у серії «Нариси з історії Чернігівщини від найдавніших часів до наших днів», що видається під егідою Чернігівського обласного інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти.

У своєму нарисі доц. Т. П. Демченко знайомить читача з різноманітними сторонами культурного життя Чернігівщини XIX — поч. XX ст.: літературним, образотворчим, театральним, науковим, музичним, дає історичну довідку про адміністративний та економічний стан губернії, висвітлює стан освіти на Чернігівщині.

На сторінках нарисів зібрані цікаві матеріали про життєвий шлях та творчий доробок наших земляків, що розпорошені по сторінках сотень книг, брошур, журнальних та газетних статей, архівних фондів.

Вже на першій сторінці цього видання чернігівці будуть приємно вражені високою оцінкою культурного стану рідного краю. Автор вустами сина Миколи Лисенка Остапа стверджує: «Чернігів наприкінці 90-х років, на початку нашого сторіччя був після Києва чи не другим за своїм значенням центром української культури».

Цікаві матеріали читач знайде у розділі «Чернігівські меценати», де мова йде про Г. Галагана та родину Тарновських, Єлизавету Милорадович та П. Дорошенка.

У розділі «Шевченко та Чернігівщина» Т. П. Демченко твердить, що «поет був пов'язаний з Чернігівщиною тисячами ниток», і переконливо доводить це.

Особливої уваги культурологів, істориків літературознавців заслуговує розділ «Пантелеймон Куліш». Адже цей велет української культури через низку ідеологічно-політичних причин довгий час залишався в тіні.

Залучивши багаті, різноманітні, нові матеріали про життя та творчість Панька Олельковича, автор прагне подати образ не канонізованого «святково-прилизаного» Куліша, а складну, потужну особистість, що через сумніви, гострі кути, суперечки торує шлях до істини, добра, краси на благо рідного люду.

З розділу «Внесок уродженців Чернігівщини у розвиток російської культури» дізнаємося, що остання значною мірою формувалась зусиллями та талантами українців не лише в 17—18 ст., але і в 19 ст. На прикладі творчості наших знаменитих земляків: скульптора Івана Мартоса, оперної співачки М. Дейші-Сіоніцької, знаменитого фізіолога П. А. Загорського, музи дружини М. Врубеля — співачки Н. І. Забіли-Врубель та інших, Т. П. Демченко ілюструє та переконливо аргументує цей висновок.

Не обійдено увагою і зворотнього культурного впливу. В розділі «Представники інших народів у культурному житті Чернігівщини», автор зупиняється на чернігівському періоді в житті російських художни-

ків Миколи Ге, Л. Жемчужинова, І. Соколова та ін. В нарисах знаходимо цікаві матеріали про чернігівських кобзарів, письменників, художників. Неабиякий інтерес викликає інформація про стан театрального життя на Чернігівщині в ХІХ — поч. ХХ ст.

Як позитивний момент варто відзначити і те, що автор зосереджує більшу увагу в своїй роботі на іменах культурних діячів Чернігівщини, маловідомих широкому загалу, свідомо оминаючи хрестоматійно відомі: Коцюбинського, Грінченка, Глібова та інших. Це значно підвищує евристичний рівень роботи.

Слід відзначити і гарну соковиту мову нарису, доречне залучення поетичного слова М. Зерова, Є. Маланюка, Т. Шевченка, чітку структуру та логіку викладу матеріалу, великий бібліографічний додаток, що націлить читача на самостійну пошукову роботу.

Наукова розвідка доцента Чернігівського педінституту Т. П. Демченко плідно прислужиться шкільному вчителю, студенту, культурологу, всім, хто цікавиться історією та культурою України та рідного краю. Багатий фактичний матеріал нарисів може широко використовуватись на уроках історії України, виховних годинах, роботі краєзнавчих гуртків, для самоосвіти.

Т. АНДРІЙЧУК.

